

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Žaloba na určení existence právního vztahu

Žaloba na určení je jedním z druhů žalob, jimiž lze uplatnit návrh na zahájení řízení před soudem. Žalobu na určení (určovací žalobu), zda tu právní vztah nebo právo je či není, lze podat, mají-li účastníci věcnou legitimaci (věcnou legitimaci má ten, kdo je účastníkem předmětného právního vztahu) a mají-li na tom účastníci naléhavý právní zájem (§ 80 písm. c) občanského soudního řádu, dále jen „OSŘ“).

Žaloba na určení je jedním z druhů žalob, jimiž lze uplatnit návrh na zahájení řízení před soudem. Žalobu na určení (určovací žalobu), zda tu právní vztah nebo právo je či není, lze podat, mají-li účastníci věcnou legitimaci (věcnou legitimaci má ten, kdo je účastníkem předmětného právního vztahu) a mají-li na tom účastníci naléhavý právní zájem (§ 80 písm. c) občanského soudního řádu, dále jen „OSŘ“).

Naléhavý právní zájem na určení je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce, nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Žaloba domáhající se určení podle ustanovení § 80 písm. c) OSŘ nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) OSŘ (Rc 17/72, Sbírka soudních rozhodnutí 72, 1:45).

Účelem žaloby na určení existence práva či právního vztahu je zejména poskytnutí včasné ochrany právnímu postavení žalobce (ještě dříve než dojde k porušení právního vztahu), a proto tam, kde již právo bylo porušeno, je třeba žalovat podle § 80 písm. b) OSŘ žalobou na splnění povinnosti. Jedná-li se o určení žalobceva vlastnického práva k nemovitosti, je zde vždy dán právní zájem, má-li být soudní rozhodnutí určující vlastnické právo zaznamenáno do katastru nemovitostí. Pravomocný rozsudek soudu o určení sporného vlastnického práva k nemovitosti je vždy zcela určitým a nezpochybnitelným podkladem pro záznam vlastnického práva do katastru nemovitostí dle § 7 odst. 1 zákona č. [265/1992](#) Sb.

Jestliže právní otázka (platnost smlouvy), o níž má být rozhodnuto, má povahu předběžné otázky ve vztahu k existenci práva nebo právního vztahu (vlastnictví), není dán právní zájem na určení této předběžné otázky, lze-li žalovat přímo na určení existence práva nebo právního vztahu (ustanovení § 80 písm. c) OSŘ) (II Odon 50/96, Soudní rozhledy 96, 5: 113).

Žalobu, již se žalobce domáhá určení vlastnického práva, nelze zamítnout s poukazem na ustanovení § 80 písm. c) OSŘ jen proto, že by měla být nejprve samostatně vyřešena otázka neplatnosti smlouvy o převodu vlastnického práva, z níž žalobce ve svých žalobních tvrzeních vychází (2 Cdon 648/97, Soudní rozhledy 99, 5: 148).

Určovací žaloba podle § 80 písm. c) OSŘ je preventivního charakteru a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, jednak v případech v nichž určovací žaloba účinněji než jiné právní prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy, tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu; nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takovém určení. Přitom příslušné závěry se vážou nejen k žalobě na určení jako takové, ale také k tomu, jakého konkrétního určení se žalobce domáhá. II. Zamítá-li soud žalobu na určení, zda tu právo nebo právní vztah je či není, pro nedostatek naléhavého právního zájmu na takovém určení, je vyloučeno, aby současně žalobu přezkoumal po stránce věcné. (Rc 21/97, Soudní judikatura 97, 3: 58)

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz